

Bijlage bij 'Beschermd en weerbaar, intensivering van de opvang en hulp bij geweld in afhankelijkheidsrelaties'

Voortgang lopende maatregelen vrouwelijke genitale verminking (VGV)

Per 1 december 2007

Het vorige kabinet heeft de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg (RVZ) in 2004 gevraagd advies uit te brengen over een effectieve wijze van bestrijding van VGV. Dit advies heeft de RVZ in 2005 uitgebracht. Een groot aantal aanbevelingen uit het advies is door het kabinet overgenomen (zie kabinetsstandpunt van 26 augustus 2005) en omgezet in concrete maatregelen.

De maatregelen die tot en met 2008 worden uitgevoerd, richten zich op:

- versterking van de signalering
- verbetering van preventie
- meer mogelijkheden voor vervolging
- een intensieve aanpak ter bestrijding van VGV in zes regio's.

1. Versterking van de signalering

A. Invoering landelijke meldcode/gespreksprotocol meisjesbesnijdenis

- Er is een door Artsen Jeugdgezondheidszorg (AJN) in 2005 een gespreksprotocol ontwikkeld dat in de zes pilotregio's wordt gehanteerd door alle jeugdgezondheidsartsen (JGZ artsen) en verpleegkundigen. Zij hebben voorafgaand een training gehad over het signaleren en bespreken van VGV.
- Er is een registratieformulier (elektronisch en schriftelijk) gekoppeld aan de protocollen. Op dit moment wordt dit formulier in de zes pilots gebruikt.
- In de concept JGZ-richtlijn 'secundaire preventie kindermishandeling' is het gespreksprotocol meisjesbesnijdenis integraal opgenomen. Deze richtlijn wordt in 2008 in enkele regio's getest en in 2009 landelijk ingevoerd.
- In het Actieplan Aanpak Kindermishandeling van de minister voor Jeugd en Gezin wordt aandacht besteed aan het stimuleren van het gebruik van de meldcode kindermishandeling. Voor meisjesbesnijdenis als bijzondere vorm van kindermishandeling wordt hier zoveel mogelijk bij aangehaakt.

B. Onderzoek Inspectie voor de gezondheidszorg (IGZ) naar toepassing gespreksprotocol

- De IGZ zal in het thematisch toezicht op de JGZ, dat in december 2007 van start gaat, toetsen of de JGZ het gespreksprotocol meisjesbesnijdenis toepast. Wanneer dit niet het geval is, zal de inspectie met de desbetreffende instelling afspraken maken om het protocol alsnog zo spoedig mogelijk uit te voeren.

C. Opname vrouwelijke genitale verminking in registratie Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK's); landelijke cijfers

- Vanaf juli 2007 hebben de AMK's de mogelijkheid om VGV op te nemen in het AMK-registratiesysteem. Alle 15 AMK's hebben VGV opgenomen in hun registratiesysteem.
- Op dit moment (1 december 2007) zijn er bij de AMK's 22 meldingen gedaan van vermoedens van VGV. Hieruit zijn 8 onderzoeken en 14 adviezen gevolgd.

D. Uitbrengen IGZ brochure over hoe te handelen bij vermoedens van VGV

- De herziene brochure verschijnt begin 2008. In de brochure geeft de inspectie aan wat de handelwijze moet zijn van medische beroepsgroepen bij VGV. Kern van de richtlijn is dat besnijdenis niet is toegestaan, noch bij meisjes noch bij volwassen vrouwen.

E. Actieve en gerichte deskundigheidsbevordering JGZ, andere medische professionals, politie en scholen

- De JGZ medewerkers in de zes pilotregio's zijn getraind in het hanteren van het gespreksprotocol VGV. Andere betrokken beroepsgroepen (verloskundigen, kraamzorg, huisartsen enzovoorts) en justitiële partners worden in 2008 getraind in het signaleren en bespreekbaar maken van (risico's op) VGV. Ook zijn er afspraken over signalering en doorverwijzing gemaakt tussen JGZ, de jeugdzorg (bureau jeugdzorg, waaronder het AMK) en de justitiële partners (Raad voor de Kinderbescherming (RvK), Politie, Openbaar

Ministerie). Er wordt een handelingsprotocol ontwikkeld waarin deze afspraken worden vastgelegd.

- In 2008 worden de huisartsen, gynaecologen, verloskundigen en kraamzorg in de zes regio's getraind in het hanteren van het gespreksprotocol. De training wordt ontwikkeld en uitgevoerd door Pharos. In Eindhoven heeft men vooruitlopend hierop deze beroepsgroepen zelf al getraind, zodat zij bij vermoedens van VGV weten hoe te handelen.

Zie onder punt 4 voor de voortgang en resultaten in de zes pilotregio's.

F. Bindende afspraken over goede ketenzorg waaronder informatieoverdracht ketenpartners JGZ

- Binnen de zes regio's zijn samenwerkingsafspraken gemaakt tussen JGZ en andere medische beroepsgroepen. Ook met partners buiten de zorg wil men komen tot samenwerkingsafspraken (bijvoorbeeld kinderopvang, peuterspeelzalen en scholen). Ook zijn er afspraken over signalering en doorverwijzing gemaakt tussen JGZ, de jeugdzorg (bureau jeugdzorg waaronder AMK) en de justitiële partners (RvK, Politie, Openbaar Ministerie).
- Belangrijke instrumenten hierbij zijn het gespreksprotocol en het bijbehorende registratieformulier (zorgpartners) en het handelingsprotocol (alle professionals) waarin staat beschreven wat te doen bij een vermoeden van (aanstaande of reeds uitgevoerde) VGV.

2. Verbetering van preventie

G. Preventieve acties vanuit een landelijk kenniscentrum (Pharos)

- Pharos voert voor de meerjarenaanpak VGV een programma uit dat bestaat uit ondersteuning van de pilots, het fungeren als landelijke helpdesk, deskundigheidsbevordering van de ketenpartners VGV en voorlichting aan risicogroepen (in samenwerking Federatie Somalische Associaties Nederland, FSAN) inclusief training aan sleutelpersonen en religieuze leiders. Al deze onderdelen zijn ontwikkeld en worden uitgevoerd. Ieder jaar wordt er een werkprogramma ontwikkeld met concrete acties en resultaatafspraken.

H. Onderzoek naar mogelijkheden om asielzoekers uit risicolanden die een beroep doen op bescherming tegen VGV, een medische verklaring te laten overleggen waarin verklaard wordt dat zij en/of hun dochters niet zijn besneden.

- Dit onderzoek is gaande en wordt uitgevoerd door het ministerie van Justitie.

I. Informeren van inburgeringsplichtigen over strafbaarheid van VGV in Nederland

- Zie voortgangsrapportage 2006¹: Per 15 maart 2006 is de Wet inburgering in het buitenland van kracht. Hiermee is het basisexamen inburgering in het buitenland ingevoerd. Ten behoeve van deze basisexamens inburgering in het buitenland is een oefenpakket ontwikkeld, waarin uitvoerig aandacht wordt besteed aan de Nederlandse waarden en normen, waaronder man-vrouw verhoudingen en de strafbaarheid vanuit traditie voorkomende geweldsvormen. VGV wordt hierbij expliciet genoemd.
- Ook in de eindtermen Kennis van de Nederlandse Samenleving, die dienen voor het opstellen van het inburgeringsexamen, wordt aandacht besteed aan de gelijkwaardigheid van man en vrouw en de strafbaarheid van geweldsvormen als eerwraak en VGV.

3. Meer mogelijkheden voor vervolging

J. De verjaringstermijn wordt verlengd en begint op het moment dat het slachtoffer de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.

- Het kabinet is akkoord gegaan met een wetsvoorstel met deze strekking. Dit voorstel ligt momenteel bij de Raad van State. Het kabinet wil de verjaringstermijn laten ingaan op het moment dat het slachtoffer 18 jaar wordt. Daarmee worden de mogelijkheden van het doen van aangifte vergroot, bijvoorbeeld door volwassen vrouwen die in hun jeugd het slachtoffer zijn geworden van VGV.

4. Intensieve aanpak ter bestrijding van VGV in zes regio's

¹ Kamerstuk 2005 – 2006, 22894, nr. 101

De zes pilots hebben de volgende doelstellingen:

- een goed bereik van risicogroepen,
- deskundigheidsbevordering van professionals,
- vergroten van kennis bij intermediaire groepen als leerkrachten,
- invoering van het gespreksprotocol,
- nadrukkelijke aandacht voor VGV in de keten rond kindermishandeling én
- meer kennis over aard en omvang van VGV in de regio's.

Belangrijk onderdeel van de pilots is de betrokkenheid van de gemeenschappen zelf en specifiek de rol van de zelforganisaties. In alle zes de pilots zijn de zelforganisaties actief betrokken. Zij werven sleutelpersonen die door Pharos en FSAN getraind worden in het geven van voorlichtingsbijeenkomsten en het afleggen van huisbezoeken.

In totaal zijn er in de zes regio's ± 9300 meisjes woonachtig die afkomstig zijn uit risicolanden.

Voortgang pilots per 1-12-2007

<p><i>Bereik risicogroepen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • aantal getrainde sleutelpersonen: • aantal voorlichtingsbijeenkomsten aan bevolkingsgroepen: • aantal huisbezoeken • aantal mensen bereikt 	<p>60 74 210 3729</p>
<p><i>Deskundigheidsbevordering professionals in VGV (training voor signalering, hanteren gespreksprotocol en registratieformulier)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • JGZ artsen en verpleegkundigen getraind • Training justitiële partners • Training professionele zorgpartners (verloskundigen, kinderopvang etc.) gepland voor begin 2008. Alleen in Eindhoven al plaatsgevonden. 	<p>660 17 93</p>
<p><i>Gebruik gespreksprotocol en registratie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Het gespreksprotocol wordt in alle zes pilots gebruikt door JGZ artsen en verpleegkundigen. In Utrecht is het protocol geïntegreerd in het protocol kindermishandeling van de JGZ/GGD. • Het registratieformulier is gekoppeld aan het gespreksprotocol. Het formulier wordt nog niet altijd ingevuld. Daar waar het onderdeel is van het Elektronisch Kinddossier (EKD), wordt het wel ingevuld. Daar waar nog papieren registratie plaatsvindt, wordt het formulier nog niet altijd ingevuld. In 2008 wordt gestreefd naar standaard invulling van het formulier. • In totaal is het gespreksprotocol tot nu toe (1 december 2007) ongeveer 600 keer gebruikt. In 550 gevallen zijn de uitkomsten van het gesprek geregistreerd. 	
<p><i>Betrokkenheid zelforganisaties</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • In alle steden zijn de zelforganisaties nauw betrokken en hebben zij een actieve rol. Een aantal GGD'en heeft contracten met zelforganisaties afgesloten over hun rol en taken. De zelforganisaties zijn verantwoordelijk voor werving van sleutelfiguren. Deze personen worden door Pharos en FSAN getraind en verzorgen vervolgens voorlichtingsbijeenkomsten en huisbezoeken. Daarnaast zijn er ook specifieke trainingen georganiseerd voor geestelijk leiders. 	